Dagen før i går

Fortryllende essays om barndommens underverk, hemmeligheter og glemte magi

av Richard Middleton

Opphavsrett

Dagen før i går

© 2026 Library of Alexandria.

Alle rettigheter forbeholdes.

Opphavsretten til det originale redaksjonelle materialet, revisjonene, oppsettet og designet som er laget for denne utgaven, tilhører Library of Alexandria. Ingen deler av disse beskyttede elementene kan reproduseres, lagres i et søkesystem eller overføres i noen form eller på noen måte uten skriftlig forhåndstillatelse fra Library of Alexandria, med unntak av det som er tillatt etter gjeldende lov.

Utgitt av Library of Alexandria

LibraryofAlexandria.com

Innholdsfortegnelse

Innledning....2
Et fortryllet sted....6
En togreise....10
Det magiske bassenget....14
Historiefortelleren....19
Admiraler i fleng....23
Et repertoarteater....27
Barn og våren....31
Om skapene på barneværelset....34
Den fete mannen....37
Julesangere....41
Det magiske teppet....44
Scenebarn....47
Oxford og Cambridge....51
Harold....54
Om å grave hull....57
Ekte cricket....61
Gutten i hagen....65
Barn og havet....70
Å legge seg....74
Lirekasser....78
Et hemmelig selskap....82

Fredens pris....86
Om barnehager for barn....89
En fornem gjest....92
Om pirater....96
Fløytespilleren....99
Ullsamleren....103
Feenes fare....107
Drury Lane og barna....110
Barnedrama....113
Barndommen sett i ettertid....117
Utdannelsens dårskap....120
Om sunn fornuft....124

FORORD
BESKJED TIL LESEREN

Gjenoppbyggingen av det største biblioteket i menneskehetens historie

For tusenvis av år siden var Library of Alexandria sentrum for global kunnskap — et fristed der visdommen fra alle kjente sivilisasjoner ble samlet og delt fritt.

Og så gikk det tapt.

Nå bygger vi det opp igjen — og du er invitert til å bli med oss.

I Library of Alexandria har vi satt oss fore å gjøre hver eneste bok tilgjengelig for alle mennesker på jorden — ikke bare på trykk, men på alle språk, i alle formater og for alle lesere.

Slik gjør vi det:

- **Luksusutgaver på trykk til faktisk trykkostnad** - Bestill hvilken som helst bok som en paperback av høy kvalitet, en elegant innbundet utgave eller et fantastisk boksett — og betal bare det det koster å trykke den. Ingen påslag. Ingen mellomledd.
- **Ubegrenset tilgang til de største verkene** - Opplev tusenvis av tidløse klassikere — fra Platon til Shakespeare og Tolstoj — i vakre, moderne e-bok- og lydbokutgaver. Les og lytt uten begrensninger — for alle lesere, overalt.
- **Moderne oversettelser til alle språk og dialekter** - Vi gir klassikerne nytt liv i et klart og tilgjengelig språk — og oversetter dem til alle tenkelige dialekter. Alle fortjener å forstå menneskehetens største ideer.

Når du besøker **LibraryofAlexandria.com** , får du ikke bare tilgang til bøker — du blir med i en global bevegelse for å gjenopprette, bevare og dele sivilisasjonens visdom.

Bli med oss i dag på LibraryofAlexandria.com

Sammen skal vi sørge for at lyset fra menneskelig visdom aldri slukner igjen.

Med takknemlighet,

Teamet bak det moderne biblioteket i Alexandria

Besøk:
www.libraryofalexandria.com
Eller skann koden nedenfor:

Innledning

Richard Middleton skrev om barndommen slik en smugler kunne ha beskrevet en skjult vik: som et virkelig sted han en gang hadde kjent godt, men ikke lenger kunne nå langs vanlige veier. Dagen før i går samler trettitre korte tekster om barn og de merkelige, private verdenene de skaper for seg selv. Et støvete skap på loftet blir et sjørøverskip. En jernbanevogn blir hele den vide verden. En sølete dam i skogen blir et sted der man kan kaste trylleformularer. De voksne på disse sidene er fjerne skikkelser som aldri helt skjønner hva som foregår rett under nesen på dem.

Boken er sakprosa, selv om den beveger seg som en blanding av memoarer og en rekke vennlige essays. Den handler ikke om et handlingsforløp, men om en måte å se verden på. Gleden ligger i hvor presist denne måten å se på blir fanget.

Derfor gleder den fortsatt

Alle som noen gang har gjemt seg bak en sofa, gjort en pinne om til et sverd eller bestemt at man ikke fikk gå gjennom et bestemt hjørne av hagen, har allerede vært inne i denne boken. Middletons gave er at han husker hvor alvorlig leken føles, uten å gjøre narr av den og uten å drukne den i føleri. Barna hans er alvorlige, stolte, lett såret og stille sikre på at de forstår ting de voksne har glemt. Humoren oppstår i avstanden mellom hvor viktig alt føles for barna, og hvor lite de voksne legger merke til.

Det er også en glede å være i selskap med dem han trekker inn. De første sidene nevner Aladdin, Robinson Crusoe, Ben Gunn og Tom Sawyer som om de var gamle naboer. Underveis nikker han også til Kipling, Thackeray og H. G. Wells. Barna leser bøker, og lekene deres er laget av bøker. Alle som vokste opp med eventyrfortellinger, vil kjenne igjen vanen med å låne en sjørøverkaptain for ettermiddagen.

Forfatterens egen historie gir boken ekstra dybde. Richard Middleton var en engelsk forfatter, født i 1882, som arbeidet som kontorist og skrev dikt, essays og noveller ved siden av. Hans fulle navn var Richard Barham Middleton, og han ble født i Staines, en by ved Themsen vest for hovedstaden. Han gikk på Cranbrook School i Kent og arbeidet senere som kontorist i Royal Exchange Assurance Corporation. Kontordager av den typen lot ham bruke kveldene på skrivearbeidet han brydde seg om. Han døde ung, i 1911, bare tjue-ni år gammel, i Brussel. Mye av arbeidet hans ble utgitt i bøker etter hans død.

Han tok sitt eget liv, og nyheten kom som et sjokk på vennene han hadde fått i litterære kretser. Vennene samlet de spredte tekstene hans og fikk dem på trykk. Blant dem var poeten og kritikeren Henry Savage, som skrev en erindringsbok om ham. En samling av fortellingene hans, The Ghost Ship, ga ham en liten, men trofast leserskare. Dette kaster en skygge over en samling om det forsvunne landet som er det tidlige livet. Likevel er tekstene sjelden tunge av sorg. Den dominerende tonen er munterhet, med varme like bak.

Tiden boken ble skrevet i, betyr også noe. Middletons barndom hørte til de sene viktorianske årene, en tid med gasslys, skolestuer med guvernanter, turer på pantomime og Crystal Palace med sine steinfigurer av forhistoriske dyr ved innsjøen. Her ser en ung mann tilbake på barndommen, og følelsene fra den er fortsatt så levende at de kan utfordre voksenlivets praktiske vurderinger. Gatemusikantorgler spilte fortsatt i gatene, guttemagasiner gikk på rundgang i skolestuen, og «havet» betydde en tur til kysten med tog. Pickhurst Pond, som dukker opp på disse sidene, er et virkelig sted i Kent, nær Hayes.

Tittelen peker på hvor nær fortiden er: dagen før i går er ikke eldgammel historie. Den ligger akkurat langt nok tilbake til å være borte, og akkurat nær nok til at man nesten kan holde den i hendene. Bak hele samlingen ligger den edwardianske tradisjonen med å skrive for et bredt magasinpublikum. Essays som disse var korte nok til å leses i én omgang, og den lette tonen passet godt i uke- og månedsblader. Middleton hadde et godt

øre for denne formen, og boken beholder sin raske, samtalepregede form.

Et skap, et tog, en dam

Boken begynner med et gjemmested for barn. En gruppe søsken blir jaget bort av de eldre guttene og de belærende voksne. De søker tilflukt i et lavt skap under taket på et stort loft. Spørsmålet boken straks stiller, er hva et slikt sted kan bli til når man fyller det med nok fantasi.

Derfra spriker tekstene vidt. Noen handler om bestemte ting: en lang togreise, en dam i skogen, gategjøglere, julesangere og det å legge seg. Andre tar for seg større temaer, som hager, sjørøvere, cricket, teateret, havet, feer og utdanning. Tonen er samtalepreget og ofte ertende, med raske vendinger i et høytidelig, helteaktig språk. Slik er det når bråkmakerne i skolestuen trekker seg unna de voksne som «steg ned fra Olympen». Setningene kan være lange og kronglete, men de er livlige og ender nesten alltid med en liten, skarp vits.

Det er lett å lese boken litt om gangen. Hver tekst er kort og fullstendig i seg selv, så boken kan leses ett essay om gangen eller i ett strekk. Noen henvisninger hører tiden til og viser til gamle magasiner, bøker og severdigheter i London, men følelsen i tekstene gjør at de fortsatt virker. Det er ikke nødvendig å slå opp noe. Noen navn er morsomme å kjenne til, men lekene forklarer seg selv.

Middleton bruker gjerne «vi» om barna som gruppe, og glir noen ganger over i synsvinkelen til en enkelt gutt. Virkningen er som om noen lener seg inn for å dele en familiehemmelighet.

Det barna vet

Noen spørsmål går stille gjennom samlingen. Ett av dem er hvor grensen går mellom det barna finner på, og det de tror på. De tar gjerne imot en heks, et spøkelse eller en druknet kattunge i verdenen sin. Likevel avviser de en morder med en sekk og et

opptog av særskilte skilpadder. Hvilke regler følger de, og hvem bestemmer? Forvent et rolig tempo. Tekstene skynder seg sjelden mot et poeng. De dveler gjerne ved en stump av et stearinlys, en papirbåt eller et glass med tørkede epleringer.

Et annet spørsmål er hvordan de voksne ser ut nedenfra. Tanter, guvernanter og eldre brødre blir møtt med en blanding av medlidenhet og munterhet. Stemmen tilhører en voksen mann som husker nøyaktig hvordan det føltes å være liten, og han tar det sjelden svært alvorlig. Humoren dukker opp i små kroker, i en parentes eller i et uventet formelt ord ved siden av et barnslig ord. Avsnittene er ofte lange og bygd som små reiser som begynner ett sted og ender et morsommere sted.

Er det bare de voksne som skal være målet for Middletons spøk, eller ligger det et mildere poeng her om hva de voksne har mistet? Alle de trettitre tekstene har sin egen tittel og sitt eget tema, så boken bygger ikke opp noe handlingsforløp. Noen tekster beskriver en enkelt ettermiddag eller en enkelt ting, mens andre tenker over en vane mange barn har felles. Stemningen veksler mellom eventyr i høytidelig heltestil, stille observasjoner og vemodige minner, ofte i løpet av noen få sider.

Det siste spørsmålet er det de senere sidene i boken ser ut til å ville stille: Hva vil det si å se tilbake på barndommen? Titler som «Barndommen i tilbakeblikk» og «Utdannelsens dårskap» tyder på at Middleton har sine meninger. Leseren blir sittende og lure på om en forfatter som er så opptatt av de unges leker, likevel kan stå litt utenfor dem.

Et fortryllet sted

Når storebrødrene våre insisterte for hardt på rettighetene sine, eller når de voksne kom ned fra Olympen med en kjedelig oppramsing av ødelagte møbler og fillete klær, trakk de småfolkene i skolestuen seg tilbake. Om sommeren var det enkelt nok. Så snart vi hadde kommet oss ut i hagen, kunne hvert klatrevennlige tre eller hver skyggefull busk gi oss et tilfluktssted. Det var en hul trestubbe full av spennende insekter og behagelig lukt av jord, som aldri sviktet oss. Eller, på regnværsdager, redskapsboden, med sitt arsenal av våpen til å slå tilbake tenkte angrep fra fiendtlige styrker med. Men i barndommens lek var hagen stengt om vinteren, og vi måtte finne andre gjemmesteder. Bak pianoet i skolestuen var det et trekantet tilfluktssted, perfekt for korte furtepauser eller plutselig alarm. Der kunne vi ligge i bakhold, tilfreds med våre krenkelser, helt til livet tok en bedre vending og lokket oss tilbake til den aktive verden.

Men når timen var tragisk og vi følte behov for et mer avsides gjemmested, tok vi med oss bekymringene våre til det fortryllede stedet de eldre foraktelig kalte «museskapet». Det var et lavt skap som strakte seg langs hele den store loftsetasjen under det skrå taket. Her kunne barndommens krenkede sjel finne ensomhet og mørke, og legge planer om hevn og store, edle handlinger, om hverandre. Heldigvis appellerte ikke tilfluktsstedet vårt til de voksnes praktiske sinn, og heller ikke til de av den yngre generasjonen som hadde begynt å bekymre seg for klærne sine. Man måtte krype inn på alle fire. Det var støvete, og musene gjorde hardnakket krav på stedet. På innerveggene så det ut som pussen rant mellom de grove lektene, og gjennom små sprekker og gliper i taksteinene kunne vi se himmelen. Men fantasien vår gjorde snart disse små feilene om til noe annet. Som hule hadde museskapet en svært interessant historie. Så snart smuglerne hadde dratt, gikk det videre fra Aladdin til Robinson Crusoe, Ben Gunn og Tom Sawyer, og alle var fornøyde med

det. Det ville sikkert fått mange andre beboere også, hvis ikke noen hadde oppdaget at det lignet en skipslugar. Fra det øyeblikket var plassen det hadde i vår verden sikret.

Før eller siden vendte drømmene våre alltid tilbake til havet – ikke, det må sies, det høflige, siviliserte havet fra sommerferien, men havet der magiske vinduer åpner seg over skummet, og ved hvis karmosinrøde tidevann skipene til kaptein Avery og kaptein Bartholomew Roberts trofast møter Den flygende hollender. Det trengtes ikke noe særlig sjødyktig fartøy for å føre hjertene våre til disse fortryllede farvannene. En papirbåt som fløt i en skål, var mer enn nok hvis vinden var gunstig – så det plaget oss ikke at lugaren vår manglet koøyer og hadde en uvanlig form. Vi kunne høre vannet boble mot skipssiden i en sisterne i nærheten, og ofte stønnet og plystret vinden over oss. Vi hadde skapene våre, køyeplassene og lugarbordet, og i den ene enden av lugaren hang en gammel, rusten sabel full av hakk. Vi ville ha hatet enhver som prøvde å ødelegge illusjonen om at hakkene var laget i kamp. Når vi var blindpassasjerer, hadde til og med musene en oppgave. Vi ga dem frie tøyler som ville rotter og skalv når vi hørte dem pile mellom lasten.

Selv om vi klippet ut en gammel admiral fra et julehefte og en stund gjerne jaget slaveskip sammen med Kingston, kom ikke fartøyet virkelig til sin rett før vi ble pirater og heiste «Jolly Roger» utenfor kysten av Malabar. Da fikk musene se merkelige ting i lyset fra flakkende stearinlys. Hvis noen av oss hadde penger, festet vi vilt og drakk ingefærøl som om det var vann. Så drakk vi vann fra ingefærølsflaskene, som fortsatt hadde et svakt skjær av magi. Ombord på Svarte Margaret spiste vi syltetøy uten brød, og når vi kom over et handelsskip med en verdifull last av tørkede epleringer – seig kost, men interessant – og det deilige sukkeret fra kandisert skall, ble det liv og røre i den dunkle lugaren. Vi sang det vi trodde var sjømannssanger, med sørgmodige stemmer, og gjorde klar entrehakegeværene til neste eventyr, selv om vi ikke hadde noen klar idé om hva de egentlig var.

Og når vi ble lei av å tømme romfat og telle åtteskillingstykker, hadde livet til sjøs roligere, men like hyggelige stunder. Det var godt å ligge helt stille etter kampens feber og se på de flakkende stearinlysene med søvnige øyne. Ingen har vel sagt det siste ordet om stearinlysets sjarm. Vi likte små lys – kanskje små, butte sekstener – og mens vi lå der, spredte skyggene seg rundt oss. Vannet klukket urolig under oss, og noen ganger hørte vi vakten gå fram og tilbake på dekk over hodene våre, og nå og da lød klangen fra den store klokken. På en slik tid var det ikke vanskelig å se for seg de lysende tropiske havene som Svarte Margaret seilte gjennom. Stjernehimmelen som glødet, øde øyer som kurver fulle av lysende blomster, og tusen underverker i det fortryllede havet – vi så dem alle.

Det var merkelig å forlate dette stedet med skygger, stillhet og drømmer som varte i timevis, og spille en beskjeden rolle i en bråkete verden opplyst av gasslamper, som ikke visste noe om disse underne. Men det fantes trøster. Storebrødrene våre kunne vinne diskusjoner med metoder som virket urettferdige, men bak en rådvill mine kunne vi skjule en dyp medlidenhet med de lite eventyrlige livene deres. Guvernanter kunne kritisere de støvete klærne våre i det uendelige, men når vi husket at kvinner ikke fikk komme ombord på Svarte Margaret, klarte vi å være høflige som folk flest. Som herren i en av Wells' fortellinger visste vi at det fantes bedre drømmer, og den kunnskapen løftet oss en stund over de smålige følelsene i omgivelsene våre.

Vi var ikke de eneste barna som hadde funnet museskapet fortryllende. Da vi utforsket det første gang, fant vi en håndfull treperler som var gjemt godt i en sprekk i veggen. De så ut til å høre hjemme i barneværelset, ikke i skolestuen. Likevel hadde kanskje disse glemte barna visst det vi visste, og sangene våre om havet vekket bare velkjente ekko. Det er godt mulig at andre barn har arvet drømmene våre i dag, og at andre hender styrer Svarte Margaret under stjerner som godkjenner ferden. I så fall står de i gjeld til oss, for i et av gjemmestedene våre la vi igjen Greven av Monte Cristo på engelsk, en sjelden skatt for enhver

ordentlig gutt. Hvis dette noen gang skulle nå øynene hans, vil han forstå.

Les videre: Dagen før i går

Dette er den gratis smakebiten av Dagen før i går fra Library of Alexandria.

Les og lytt til hele boken, og over 200 000 til, med 90 dager gratis:

https://libraryofalexandria.com/nb/products/the-day-before-yesterday